

28.09.2026

MAKTABGACHA TA’LIM TASHKILOTI VA OILA HAMKORLIGINING ZAMONAVIY MODELLARI, SHAKLLARI HAMDA PEDAGOGIK IMKONIYATLARI

Fayzullayev Sharipboy Nurullayevich

Samarqand davlat pedagogika instituti Maktabgacha ta’lim kafedeasi professori

Omonillayeva Dilorom Ilyos qizi 2-kurs magistranti

E-mail: omonillayevadilorom41@gmail.com Tel: +998931404093

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.23239176>

Annotatsiya. Ushbu maqolada maktabgacha ta’lim tashkiloti va oila o‘rtasidagi o‘zaro hamkorlikning zamonaviy ilmiy-pedagogik modellari, ushbu jarayonni tashkil etishning innovatsion shakllari hamda ularning bolani ijtimoiy-emotsional va shaxsiy rivojlantirishdagi pedagogik imkoniyatlari yoritilgan. Ta’lim muassasasi hamda oilaning birgalikdagi faoliyati ochiq va moslashuvchan pedagogik tizim sifatida tahlil qilinib, an’anaviy va interfaol hamkorlik usullarining samaradorligi ilmiy asoslab berildi.

Kalit so‘zlar: maktabgacha ta’lim tashkiloti, oila hamkorligi, zamonaviy modellar, pedagogik imkoniyatlar, ijtimoiylashuv, interfaol usullar, raqamli integratsiya.

Аннотация. В данной статье освещены современные научно-педагогические модели взаимодействия дошкольной образовательной организации и семьи, инновационные формы организации данного процесса, а также их педагогические возможности в социально-эмоциональном и личностном развитии ребенка. Совместная деятельность образовательного учреждения и семьи проанализирована как открытая и гибкая педагогическая система, научно обоснована эффективность традиционных и интерактивных методов сотрудничества.

Ключевые слова: дошкольная образовательная организация, сотрудничество с семьей, современные модели, педагогические возможности, социализация, интерактивные методы, цифровая интеграция.

Annotation. This article highlights modern scientific and pedagogical models of interaction between a preschool educational organization and the family, innovative forms of organizing this process, as well as their pedagogical capabilities in the social-emotional and personal development of the child. The joint activities of the educational institution and the family are analyzed as an open and flexible pedagogical system, and the effectiveness of traditional and interactive methods of cooperation is scientifically substantiated.

Keywords: preschool educational organization, family cooperation, modern models, pedagogical capabilities, socialization, interactive methods, digital integration.

KIRISH. Maktabgacha yoshdagi bolaning shaxs sifatida shakllanishi, ijtimoiy moslashuvi hamda emotsional barqarorligini ta’minlashda maktabgacha ta’lim tashkiloti (MTT) va oilaning institutsional hamkorligi yetakchi o‘rin tutadi. Bugungi jadal rivojlanayotgan va axborotlashgan jamiyatda bolani ijtimoiylashtirish, unda muloqot va hamkorlik ko‘nikmalarini shakllantirish faqatgina ta’lim muassasasi zimmasidagi vazifa bo‘lib qolmasdan, oila va MTTning o‘zaro uzviy harakatini talab etadi. Zamonaviy pedagogika fani oila va ta’lim muassasasini bir-birini to‘ldiruvchi, yagona maqsadga - bolaning barkamol rivojlanishiga yo‘naltirilgan yaxlit va ochiq ijtimoiy-pedagogik tizim sifatida e’tirof etadi. Shu munosabat bilan, O‘zbekiston Respublikasining Maktabgacha ta’lim sohasidagi islohotlari[1]da ham ta’lim-tarbiya jarayonida

28.09.2026

oila bilan samarali hamkorlik va muloqotni yo‘lga qo‘yish ustuvor yo‘nalishlardan biri sifatida belgilangan. Biroq, amaliyotda an‘anaviy va bir tomonlama axborot almashish usullarining saqlanib qolayotgani ikki taraf o‘rtasidagi munosabatlarni yangi bosqichga olib chiqish zaruriyatini ko‘rsatmoqda. Ikki taraf o‘rtasidagi munosabatlarni shunchaki axborot berish darajasidan teng huquqli, konstruktiv va kooperativ hamkorlik darajasiga ko‘tarish, bolaning ijtimoiy rivojlanish mexanizmlarini zamonaviy modellar orqali takomillashtirish dolzarb ilmiy-amaliy masala hisoblanadi. Ushbu maqolaning maqsadi - MTT va oila hamkorligining zamonaviy ilmiy modellari va amaliy shakllarini hamda ularning bolaning ijtimoiy-emotsional rivojlanishidagi pedagogik imkoniyatlarini ilmiy va amaliy jihatdan asoslab berishdan iboratdir.

ASOSIY QISM. Bugungi kunda MTT va oila hamkorligining bir nechta zamonaviy ilmiy modellarini ajratib ko‘rsatish mumkin. Bular orasida paternalistik bo‘lmagan subyekt-subyekt modeli yetakchi o‘rin egallaydi. Ushbu modelda pedagog va ota-onalar obyekt va subyekt munosabatlaridan voz kechib, ta‘lim-tarbiya jarayonining teng huquqli ishtirokchilariga aylanadi. Ikkinchi muhim model - ekologik-tizimli model (U. Bronfenbrenner nazariyasi asosida)[2,3] bo‘lib, u bolaning rivojlanishini uni o‘rab turgan barcha ijtimoiy muhitlar - oila, MTT va keng jamoatchilikning o‘zaro dinamik ta‘siri kontekstida ko‘rib chiqadi. Shuningdek, resursli hamkorlik modeli ham alohida ahamiyatga ega bo‘lib, unda oila faqatgina pedagogik ta‘sir obyektini emas, balki ta‘lim jarayonini boyituvchi nodonoy resurs va tajriba manbai sifatida namoyon bo‘ladi. Hamkorlikni amaliyotga tatbiq etishning zamonaviy shakllari pedagogik va texnologik transformatsiyalar ta‘sirida tubdan kengaymoqda. An‘anaviy ota-onalar majlisi, ochiq eshiklar kuni yoki shaxsiy suhbatlar o‘rnini yanada moslashuvchan va interfaol shakllar egallamoqda: Interfaol va trening shakllari: Ota-onalar uchun mo‘ljallangan psixologik-pedagogik treninglar, keys-stadi usullari, mahorat darslari ("Master-klass")[1,2] va ota-onalar klublari. Ushbu shakllar ota-onalarda nazariy bilimlar bilan birga amaliy tarbiya ko‘nikmalarini va pedagogik refleksiyaning shakllantirishiga xizmat qiladi. Raqamli va distant integratsiya shakllari: Zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalari asosida tashkil etiladigan ochiq muloqot platformalari, onlayn-vebinarlar va pedagogik bloglar. Bu shakl band bo‘lgan ota-onalarni ta‘lim jarayoniga uzluksiz jalb etish imkonini beradi. Loyiha va loyihaviy-tadqiqot shakllari: "Oila tarixi", "Mening oilaviy an‘analarim", "Birgalikda kitob o‘qiymiz"[4] kabi qo‘shma loyihalarda ota-onalar tarbiyachi bilan teng ravishda loyiha muallifi va ijrochisi sifatida qatnashadi. MTT va oila hamkorligining pedagogik imkoniyatlari nihoyatda keng va ko‘p qirralidir. Birinchidan, ushbu hamkorlik bolada tarbiya va ta‘lim muhitining uzviyligini ta‘minlaydi, bu esa unda ijtimoiy xavfsizlik va emotsional qulaylik hissini uyg‘otadi. Ikkinchidan, tarbiyachi va ota-onaning yagona pedagogik talablar asosida harakat qilishi bolada ijtimoiy xulq-atvor normalari hamda kompetensiyalarining tezroq va barqaror shakllanishiga olib keladi. Uchinchidan, ota-onalarning pedagogik madaniyati va psixologik savodxonligi oshadi, bu esa oilada emotsional sog‘lom muhitni qaror toptirishning asosiy omiliga aylanadi.

XULOSA VA TAVSIYALAR. Maktabgacha ta‘lim tashkiloti va oila hamkorligining zamonaviy modellarini hamda interfaol shakllarini amaliyotga tatbiq etish shunchaki tashkiliy tadbir emas, balki bolaning ijtimoiy-psixologik rivojlanishini, shaxsiy kamolotini hamda muvaffaqiyatli ijtimoiylashuvini harakatga keltiruvchi yaxlit va muvofiqlashtirilgan pedagogik mexanizmdir. Tadqiqot va tahlillar shuni ko‘rsatadiki, an‘anaviy va bir tomonlama axborot berish shakllaridan voz kechib, hamkorlikning paternalistik bo‘lmagan subyekt-subyekt modeliga hamda raqamli va trening texnologiyalariga o‘tish ta‘lim-tarbiya jarayonining sifat va samaradorligini tubdan oshiradi. Tadqiqot natijalariga tayangan holda quyidagi amaliy tavsiyalar

28.09.2026

ilgarisuriladi: Pedagogik-psixologik qo‘llab-quvvatlash tizimini takomillashtirish: MTTlarda ota-onalarning pedagogik madaniyatini va psixologik savodxonligini oshirishga qaratilgan muntazam treninglar, "Ota-onalar akademiyasi"[4] hamda mahorat darslarini doimiy ravishda yo‘lga qo‘yish. Raqamli integratsiyani kengaytirish: Ota-onalar va tarbiyachilar o‘rtasidagi tezkor hamda ochiq muloqotni ta‘minlash uchun distant interfaol platformalar, media-resurslar va onlayn-konsultatsiya mexanizmlaridan unumli foydalanish. Loyiha va hamkorlik muhitini kuchaytirish: Bolalarda ijtimoiy kompetensiyalarni shakllantirishda oilaviy an‘analar, qo‘shma ijtimoiy-ijodiy loyihalar va jamoaviy tadbirlar ulushini oshirish. Ushbu muvofiqlashtirilgan pedagogik mexanizmni tizimli ravishda amaliyotga tatbiq etish maktabgacha ta‘lim sifatini yangi bosqichga olib chiqish bilan birga, jamiyatning poydevori bo‘lmish oila instituti va ta‘lim tizimi o‘rtasidagi o‘zaro ishonch hamda mustahkam strategik hamkorlikni ta‘minlaydi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “Maktabgacha ta‘lim tizimi boshqaruvini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi PF-5198-son Farmoni, 30.09.2017.
2. Bronfenbrenner U. The Ecology of Human Development: Experiments by Nature and Design. — Cambridge, MA: Harvard University Press, 1979.
3. Epstein J.L. School, Family, and Community Partnerships: Preparing Educators and Improving Schools. 2nd ed. — Philadelphia, PA: Westview Press, 2011.
4. Fayzullayev Sharipboy Nurullayevich. Rivojlantiruvchi markazlarni tashkil qilish texnologiyasi. Darslik. — Samarqand: “Samarqand davlat chet tillar instituti” nashriyoti, 2026. — 180 bet.
5. Omondavlatova D. Maktabgacha ta‘lim va oila hamkorligi: zamonaviy yondashuvlar va ilmiy asoslar // Maktabgacha va maktab ta‘limi jurnali. — 2026. — №4(1). — B. 8-11.